

BORSSZEM JANKÓ

Előfizetheti a pest-bécsi irodalmi és művészeti intézetnél Deutsch testvérek. Pest, Bálvány-utca 9-ik szám
Előfizetési díj: Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 frt

Szarvas Gábor, a nyelvcsősz.

— Népmese göcsej-örsei tájnyelven.

Eccő vót esszegény asszón, akinek vót effia. Aszongya a szegény asszon a fiának: hallodé szerelmetős fiam, vót az apádnek enna' kénese, aki mostanába e' van dugdosva messzi fűdön, Göcsej-országba. Nesze adok neköd hammas pogácsát utraivalónak mög ekkis disztnembörsiget¹⁾ es teszök az átevetűdbe, erigy ertő és hozd e'.

A fiú foggya magát, vállára veti az átevetüt és emént. Hát amint mögy, mööget, efáradt a cséros²⁾, szakos³⁾ uton és leűtt e' kalácza⁴⁾ mellé az uti küre. Gyün egy öreg embör na' ménkü szakállá, és kérdi: Hoá ménsz fiu?

A fiu csak vállát vonogattya és busan mongya: ménék országunnya.

Az öreg embör rániéz és aszongya: tám bion ebolondutá⁵⁾, hogy ollan dühös vagy. Mon meg, meccesz⁶⁾, ha nem várod a halálad óráját; hátha segithetek rajtad?

En az apám kénésit keresöm, mond a fiu.

Hát te világ csédájo⁷⁾, mér nem szuólsz mingyár!

De biz a Göcsejországba va', asz szeretném tunyi, mere van a.

Mán fiam nagy fába vágta a bátadat, hies⁸⁾ korodba mög se iered, hogy asztotot megtudd, mer me' nem mongya azt senki. Halom adok neköd valamit, avve' mögtudhatod.

Es kihuzott a bundájábú' e' gyalog szüövőszéket és oda atta.

Vidd eszt magaddé és akive egygyütalákszó', kördö mög, hogy hijják eszt atyafi? Ahol aszt mondanaják rá, hogy „fajz“⁹⁾ — oda van a Göcsejország.

A fiu mekköszönyi az adománt és naot főháczkodik, mer má mos melleli a zapja kénésit.

Gáborgyás¹⁰⁾ üdöben egy vesárnapi napon bé érkezett e' falube.

1) Disztnembörsig = disznóhus.

2) Cséros = sáros.

3) Szakos = sikos.

4) Kalácza = korlátfa.

5) Elbolondulni = eltévedni.

6) Meccesz = mit teszesz, mit csinálsz?

7) Csédájo = csudája.

8) Hies = nőtlen, hier koma, hier legény.

9) Fajz = szövőszék.

10) Gáborgyás = zimankós.

Az e'ső házná megátt, mer az egzü¹¹⁾ szálását akarta megkérdenyi. Hát ott me' lát az ürögbe¹²⁾ e' fehér személt térdényi¹³⁾; az udvaron pe'g sok majirságot, ódaloköt¹⁴⁾, ákászoköt¹⁵⁾.

Kié minde? kérdi a lánt.

Ez a mi majirságaimak, mond a lán.

A fiunak a lán naon me'tecczett, mer o'an világi¹⁶⁾, ruhateő¹⁷⁾ kis lánnak lácczott, aki há rániézett maj me'szuotta¹⁸⁾. Gondotta hát me' kérdi tüle, hogy hijják itt a szüövőszéket.

Hát fajznak, mond a lán.

Mos már bódog vót a fiú, mer tutta hol van Göcsej és ott csakugyan me'llette az aptya kénésit. Haza es vitte az édes anyjának — akinek neve vótt Akademia. E megörűtt a kénésnek, akit u' hittak, hogy „nyelvkéncs.“

Es asztán csaptak na' vendégsiget — ettek, ittak — lives leves vót elég, halom gombóc benne esse vót. Mos is ének, ha még nem huótak, hónap légyenek a kegyelmetök vendégei.

B. J.

A bécsi világtárlat bizottságához.

A különféle iparágak közé odabocsátják-é a miénket is?

A strikeolók.

Classicum.

Arul az en szerentschetlen fél droszámrol a dachau bank igazgogolatónéjárul a Spitzedertül jutya az én Árpádkám eszibe edj régi deák citát amit a Laocoon (micsoda Kohn? Nem ismerék!) szokta volt mondogatni:

„Quidquid id est, timeo Dachauos, et dona ferentes!“

Phene atzel feye wan anak a jereknek!

Sp. I.

boldog táti.

11) Egzü = jegyző.

12) Ürög = tornác.

13) Térdelni = sikálni.

14) Ódal = lajtorja.

15) Ákász = fogas, melyre tejes fazekakat akasztanak.

16) Világi = hét országra szóló.

17) Ruhateő = szövőfonó, ügyes.

18) Megszólni valakit = megigézni.

Anyai szorongás.

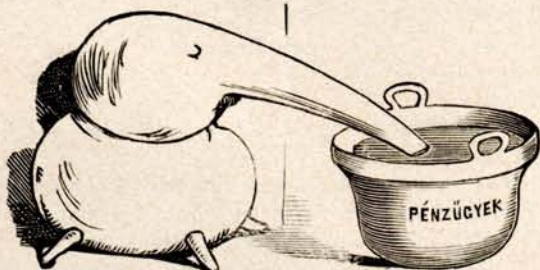
— A „Hon“-ból. —

J. M. Galambom országgyűlés! Megkövetem a teins, nemes diétát! Legyenek tekintettel erre az én neveletlen kis árvámra! Ne tessenek a képviseleti czuczlit kirántani a szájából, mert ha nem verifikálják, Mózes ugyse, ugy előldítom magamtól, hogy ki nem gründolja soha semmi-féle moneczepál bank.

Edos. Bä. . . ä . . . äh!

„Il rettificatore.“

(P. F. vegytani beszédéből a decz. 15-ki orsz. ülésben).

Az országház előtt.

— Tény. —

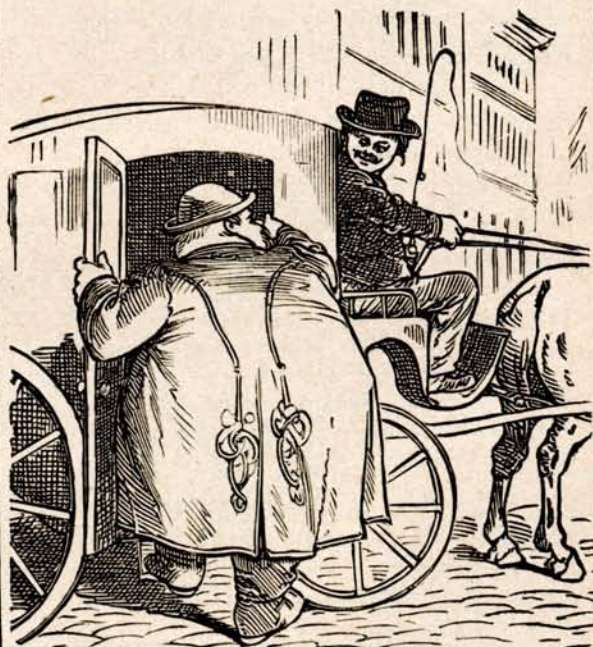

Házaló. Handlé!

Portás. Nikszt handlé — da wohnen keine Parteien!

Házaló. Keine Parteien? Wie heiszt?

Mohaciana.

M. bácsi. Vigyen endem a szorokszári utra!
Komfortáblis. Egyszerre!

Eprigrammák

egy új szónokra.

1.

Megtagadni, hogy ily szép ész
A multját nem resteli!
Hazánkról hogy tudsz, fényképész,
Ily árnyképet festeni?

2.

Nézzétek a csoda fejet,
Melyben megtalálni lehet
Híven a hon háztartását,
Nagy számokat s picziket,
Bevételét, kiadását
S főkép a — deficitet.

3.

Nehéz állás! Ritka szellem
Győzhet a természet ellen!
Mint fényképész nem talált.
Mert a nappal roszul állt;
Most meg fényesen beszél
S mind elfújja az a Széll.

4.

„Beszél az ifju, és oly okosan,
Hogy minden okos fő mellette van.“
Igy írja azt a bali clique.
Mi deák-úl így hangozik:
„Beszél az ifju s oly impertinenter,
Hogy okos fő mellette minden ember.“

5.

(A táblabíró gondolja.)

Fejtegeti hevenyébe
A fiatal óriás,
Honnan jöhet a f
Az a sok indeminás?
Jó lesz, öcsém, abba hagyni,
Hiszen úgy se sikerül!
Hogy lehetne származtatni
Ily latin szót görögül?

„Szüz beszéd!“

Ille, qui orationem ratione fecisti carentem,
Virginem amasne, puer, etsi pudore caret?

7.

Minden régi bölcseséget
Ad absurdum viszesz;
Azt se lehet mondani rád,
Hogy: Si tacuisses. . . .

SENEX.

Theatralia.

Paulay jelentése vidéki körútjáról.

Méltóságos báró intendáns ur!

időn Méltóságod alólirottat megbizni méltóztatott, hogy a nemzeti színház személyzetében támadt hézagok pótlására — Bánkkal szólva — hazámnak téreit bejárjam: éreztem a rám nehező feladat súlyát. Mily sikerrel jártam el benne, mutassa meg e jelentésem, melyben működésemről számot adok.

Alig érkeztem Kőbányára, a pályaudvar mögött sajtóságos jelenet vonta magára figyelmemet. Egy molnár — de hál isten! nem György — egy zsákkal megrakott szamarat iszonyuan ütlegelt, anélkül, hogy a szamar csak egyet is ordított volna. Az ütlegelés a legnagyobb mérvet ölté s a szamar mégis némán tűrt mindent. Ez a nemz. színházba való természet — gondolám magamban — áldott, csöndes természet, mely sohasem lázad fel, sohasem elégtelenedik, az én rendezésemmel mindig meg lesz elégedve, szereposztást nem rovatog meg. Ily aquisitiont elszalasztani könnyelműség lett volna s miután mi ugyanis inkább a jó természetre, semmint különös képességekre vagyunk tekintettel, azonnal szerződésre léptem a szamar tulajdonosával, ki nekem a fülest készségesen átengedé. Ezzel azt hiszem, állat-gyűjteményünk egy érzékeny hiányán segitettem s a ló, kecske és macska ifju szamar barátjukat szívesen fogják fogadni. Közkedvességü eme fülesünk első föllépteül a „Szamartejet“ választá, melyet legközelebb színie kell hoznunk.

Kőbányáról Nagy-Létára szándékoztam menni, ahol ama híres nevezetes művésznak, „Csont“-nak még tán valamelyik utódját meglelem; de utközben Kákóczon egy sokkal jobb tagot fedezvén föl a hősi szakmára, a nagylétai utról lemondtam s mentem Miskolczra.

Egy mészároslegény bárdjával épen nagyokat vágott egy borjuczomb legvastagjába. Aki így tud egy bor-

juhzombot eltalálni, drámában gondolám, a szivet is eltalálja. Erélyes taglózása biztosíték a nemes, tragikus tagléjtésre, hogy azt ne mondjam tagléjtésre s így taglódiákra kiválóan alkalmas. Mint Shylock pompásan fogja a velencei nobile husát kívágni, a mely effektussal nem csekély mértékben fogunk segíteni Shakespeare. Nézetei oly fenkölte, hogy néha Szigeti Imre szellemét véltem hallani. Hangja igen terjedelmes s eszerint kétségkívül jól is fog szá-

valni, miután a szavalathoz csak terjedelmes organum kívántatik. Melléje álltam s igazán megrendítőnek találtam hangját. Legott beszegődött hozzánk s miután jól ismeri a vese helyét, odáig ígérkezett hatni. Ezen ökörvendetes acquisitio után folytatám utamat.

Az idecsatolt ábrában van szerencsém bemutatni Tyutyu Marezit, kinek intrikusságáról a legkedvezőbben nyilatkoznak mindazok, kik elég szerencsések ismerősei körébe tartozni. Miután J á k ó-halmára való s mesterségére nézve cigány, J á g ó-nak született füstös ábrázolója. Moor Ferenczet is tökéletesen fogja személyesíteni, mert olyan fekete mint a mór, kinek kormos lelkületét kívülről is fogja feltüntetni. Nyiltkeblűsége, melyet fogyatékos vázlatom után is azonnal föl fog ismerni méltóságod éles szeme, kiváló ellentétet képez egész egyéniségével, a mi szintén föltöbb minősíti őt az elárvult szerepkörre. Foglalóul fél ötösbankót adtam neki. Másik felét méltóztassék számára a pénztárnál utalványozni.

Szegeden főleg az első szerelmes érdekelte volna, de nem érhettem itt, mert takarékosági szempontokból Szeged és Győr egy szerelmezt tart közösen, aki egy hónapon Győrött szerelmes, a másikon Szegeden.

Utána mentem Győrré — akkor még már visszament Szegedre.

Hogy Szegeden színészkeresve ügyeltem: a szélben nyekergő sárga bádogtányér tűnt szemembe, melynek egyik oldalára „borotváló műhely,” a másikon „rasir-salon” volt írva. Bepillantottam a műhelybe s megleltem a — salonhóst Koczki Rudi borbélylegény karcuszemélyében. Hogy művész, azért garantiroz a hely, mely mű; hogy salonfi, ezt hirdeti a bádog tábla. Mintha csak méltóságod izlésteljes attitűdjeit leste volna

el. Azon körülmény, hogy hátját közepén választja el, teljesen meghódított. Ha tajtékzik is, ezt nem haragból, hanem szappanyból szokta tenni. Ez vagy senki más van arra hivatva, hogy szegény Kálmánt szerdahelyettesítse. Tettem is neki ajánlatot és sikerült a jeles Kaczki Rudit megnyernem. Mily Block! Prosperálni fogunk!

Dorozsmán Patkánylaki Lenczit látogatám meg, hol mint harangozó éli az érdemelt nyugalom gondtalan napjait. Ajánlatomra felbuzdult. Mint az eke elé fogott harci mén a trombitaszóra az országoton masírozó lovasság közé sorakozik: a kitünő Patkánylaki is szurdékba lökve a párbérszedő rovást lelkesülten megölelt, mondván: „menyek!” Ő igen sokoldalúnak látszik, mert a léta színpadon mint diszitó, czédulakihordó, sugó, első apa, második szerelmes, harmadik hős és negyedik cselszövő jó hirben állt. Tanulni ez az ember nem szeret. De miért is tanulna, mikor annyit tud? Különb e körülmény megbecsülhetlen előny, mert alkalmas ürtgyül fog szolgálni az el nem fogadott művek elő nem adásában. Föl is világosítottam, hogy szereptanulás s összejátszás nálunk nem kívántatik meg, új szerepekkel pedig senkit sem szándékozunk terhelni, mivel a színház mostani hivatása, minél magasabb helyárak mellett minél kopottabb előadásokat tartani, mert csak az, a mi kopott, az a síma csak. Miután szilárdan kijelentette, hogy soha szerepbe bele nem néz, a szerződést azonnal aláíratam.

Még egy szendét hódithattam volna meg Nagyváradon. Kecshalmi Pipiskét. „Vortrágja” elragadott — de egyuttal akadály is volt. Mert Pampuskának az ily concurrentia sehogy sem fér begyőbe. Aztán semmi atyafisága a színház körül. Pipiska kisasszony családfáján pedig nemzeti színházi tag sem nemzöi, sem egyéb minőségben elő nem fordul. Vissza kellett őt utasitanom. A szende-szakra egyáltalán nem szükséges senkit kívülről szerződteni, mert föltehető, hogy e szerepkörre nemzedékeken át gondoskodva van színházunknál.

Pompás macskát is láttam, de három egy színháznál sok volna. Nem cziczásztam rá, pedig sovárogyva tekintgetett felém; sőt hogy a padláslyukon bebútt, még fele ki nézett rám.

Reményilem, Méltóságod meg van elégedve küldetésim biztató eredményeivel.

Alázatos szolgálja

P. E.

„A K A R D!”

— Krikszkommendós vitézi epopóá 12 énekekben. —

1. Baron Grobiáni híres regementje
Osztrák hadseregben új aerát teremté.
Czoki purger, snajder, kinek nincsen kardja!
Halcz maul, az apádat! — s löki-rugja f. . . .

2. Vitéz cserepárnak akkor van még nagy hecz:
Ha utjába téved holmi öreg jakhecz.
Tu vetfluchter Saujud! — zetraczeni zsidrák!
S a vén jebuzeust a falnak szoritják.

3. A zsidó megrendül, rezeg a szakála . .
Kövezetre lendül, az utnak sarába.
A ló elgázolja . . . aj vaj! a betyárok!
Há:ul jót röhögnek vitéz cserepárok.

4. Fia, unokái az öreg zsidónak
Ostornyeles boltból zajongva kirontnak.
Jaj, ki volt a tettes? . . (Megboszullak táti! . .)
„Czváj fom regimente baron Grobiáni.“

5. Szurós panganéttal bajnok cserepár-pár
Fiut, unokákat letepere mármár.
Mind elősietnek : furmányos, mészáros.
Sőt még a sarokról egy szál komiszáros.

6. Furmányos, mészáros gyorsan elpárolgnak —
Meggyül veszedelme a komiszárosnak.
Kirántja vitézül kurta oldalvasát . . .
A cserepár mindjár kihasítja hasát.

7. Megtörtént a csata. Náci meg a Sáni
Kezdenek egymásnak vígan gratulálni.
Nagy áldomást isznak a „kövér bogárba”
Pohár-, üvegcserep megyen a borárba.

8. Patikába szalad beteg anya lánya —
Ueczu, a hét vitéz ott rugtat utána.
Kérges tenyerökkel simogatják szépen,
(A mint látható is e nyolczadik képen.)

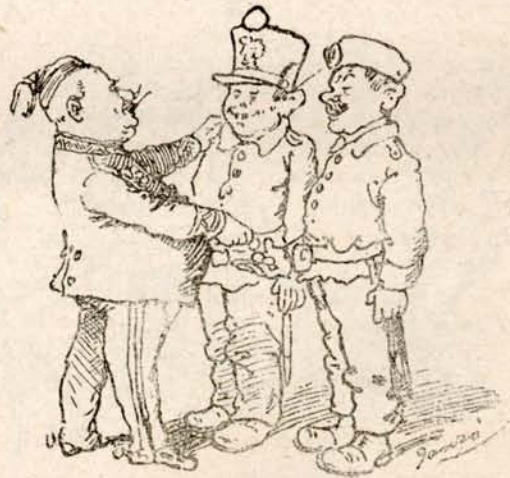
9. Ostoba libája! mit sikkongat, ordít?
Hiszen ez a sorsán már semmitsem fordít.
Mars Vénussal — révén Bachus jó bor-urnak —
Szerelemben mindég együvé szorulnak.

10. No te liba, látod! Ez a libá czi ó!
Engedelmeskedni a vitéznek mi jó!
Ha pedig úgy véled, hogy rád szégyen ragad. . . .
Ott a Duna, ringyó — öljed bele magad!

11. „Méltóságos uram, vitéz gyenerális!
Ilyen állapotot megún a tatár is.“
„Az én bordám. . . állam — az én Mari lányom! . . .“
— Csak menjenek békén, majd mind kicsinálom!

12. „Hát ti erre-arra, adta gézengúzok! . . .
Meiner sziksz a bottal rátok magam húzok!
Bitófa mögéték! . . .“ — No ti szegény lurkók! . . .
Tán föl is akasztanak — melletekre ordót.

Országgyűlési tudósítás.

(From our own.)

Elnök. A szőnyegen a kölesönügy van.

Csacsivolszky. T. ház! Azon korban, midőn szűz dohány ninesen, szűz képviselőnek sem szabad lennie; ennek folytán készülök beadni magamnak. Bevégezván tanulmányaimat Röscherből (*Roscherből!*) — abból és a fotografiából, azon meggyőződésre jutottam, hogy minden ministerium olyan matricz, melyről igaz ellenzékinek ugyanazt a speechet kell lehoznia. Én tárgyilagosan fogok szólani. Az „objectivet“ alkalmazom a tárgyra, mely „exponálva“ van, tehát az exposét tárgyilagosan fogom fölvenni — sans retouche. A financia kérem számokból áll, számtalan számokból s aszerint amint a pénzügyér jól vagy rosszul állítja össze a számokat, származik a deficit vagyis hiánylat. Számokban fogok szólani. Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolcz, kilencz, tíz. Kétszer kettő öt, háromszor három tizenkettő, eszerint van 34 millió deficit. Kérem, mért van deficit s mért nines plus — superplus? Négy és kettő öt, ha levonok belőle nyolczat, marad tizenkilencz; nyolcz a kilenczbe nem megy, kérek a szomszédtól egyet kölesön. (*Bakcsi, az ideiglenes sugó, zsebébe nyul s egy forintot akar neki adni, hanem mások felvilágosítják a derék lófőt, hogy szónok mást ért szavaival.*) Mi marad tehát? Deficit. Mindig csak deficit. Ez onnan van, mert a deficiens kormány deficienzel dolgozik. Ötször kettő negyvennégy. A millió sok pénz, de még több ha adni kell. Kettő a háromból nem megy. Mi a helyes gazdaság? Egyszer egy az egy. Az ezüst érzékeny a világosság iránt; azért dugdossa el a bécsi nemzeti bank. Ámde az arany nem az, miért nem ad hát aranyat? Miért csinálja rakásra a bankót s ha már csinálja, miért nem küld nekünk levonatokat? Mert nines bizalma hozzánk. Nem jól gazdálkodunk. A helyes gazdaság a váltógazdaság, mely azt jelenti, hogy váltóra kell pénzt fötvenni. Öt és husz harminckettő. Ezek szerint világos, hogy a kormány rosszul gazdálkodott. (*A „nagyszabásu beszéd“ után leül, Ghyczynek nézi magát és az ökula helyét tapogatja.*)

Jobboldali hang (*dudolva.*)

Az én kendőm olajos — olajos — olajos,
Bolondot mond a Lajos, a Lajos, a Lajos,
Ha még egyet ilyet olyat-ilyet olyat mond,
Két bolonő beszédet mond.

(*Blaháné legközelebb így fogja énekelni e dalt.*)

Csanyági (*Fölkel, ümget, türkölözik, körülnéz, nagyot fú. Öt percnyi szünet . . Még egyet fú. Végre megszólal.*) Kérem . . hm . . az átkos közös-
ügyes kaurmány . . . Csak annyit akartam mondani.
(*Nagy elégtlen leül. Az összes szélbal gratulálni siet.*)

Balbácsi. T. ház! Először nyitom ki számat e házban. Így tekintve engem, én is szűz vagyok, kinek

nyelvét a hazám bus állapotának peniczilusa metszette föl. Ha oda az igazi virilitás, menjen utána a virginitás is. (*Zajos lelkesedés a szélbaldácsi oldalon, mely körülánczolja: „Wir winden dir den Jungfernkranz von veilchenblauer Seide!“ Ez a szalag jól illik a — sárgához.*) Első szájnyitásom pedig hazámért történik, azon hazáért, mely szájtátva várja a bőséget, de csak szükségét tapasztal. Balambér apánk, kit inkább szélbalambérnak neveznék, nem azért hódította meg e hazát, hogy tengjünk, hanem hogy ennénk és innánk. Ennélfogva semmiféle deficitet nem fogok elismerni és a kormánynak kölesönt nem szavazok meg részemről. (*Nem is kér öntől senki!*) No hát csak azért.

Móricz Pál. T. ház! Ismét egy kölesön és ismét deficit. Honnan származik ez? Onnan, hogy az állam ingóságait eladja. Kérem, én a multkor Budán jártomban vérző szívvel láttam kótyavetyén két állami karszéket, három bórzsákot, négy iróasztalt s öt mosdótalat eladatni. Ennyit láttam; de mennyi az, amit nem láttam! Hisz az tömérdek, rengeteg! Miyy roppant értékek pocsékoltatnak el, mennyire alkalmas tárgyak kézi zálogokra. De mért kapjuk a pénzt drágán? (*Jobbról: hiszen még nem is kaptunk.*) Ha mondom, hát ugy van — szóval, drágán kapjuk, mert a kormány az utolsó perczen kér kölesönt. Előbb kellett volna kérni, sokkal előbb, akkor olcsóbban kaptunk volna. Tíz-husz évvel ha előbb kérünk, most van pénzünk, olcsó pénzünk s nines deficitünk. Ez az én pénzügyi tudományom. A bajt meg kell előzni.

Szentimrey. E beszédemmel lemondok én is a myrtuszoszorúrról. Beszélnivalóm egyébiránt csak annyi van, hogy hiven a kör határozatához: bizalmatlanságot értek szívemben a kormány iránt, és ezért a kölesön mellett szavazok.

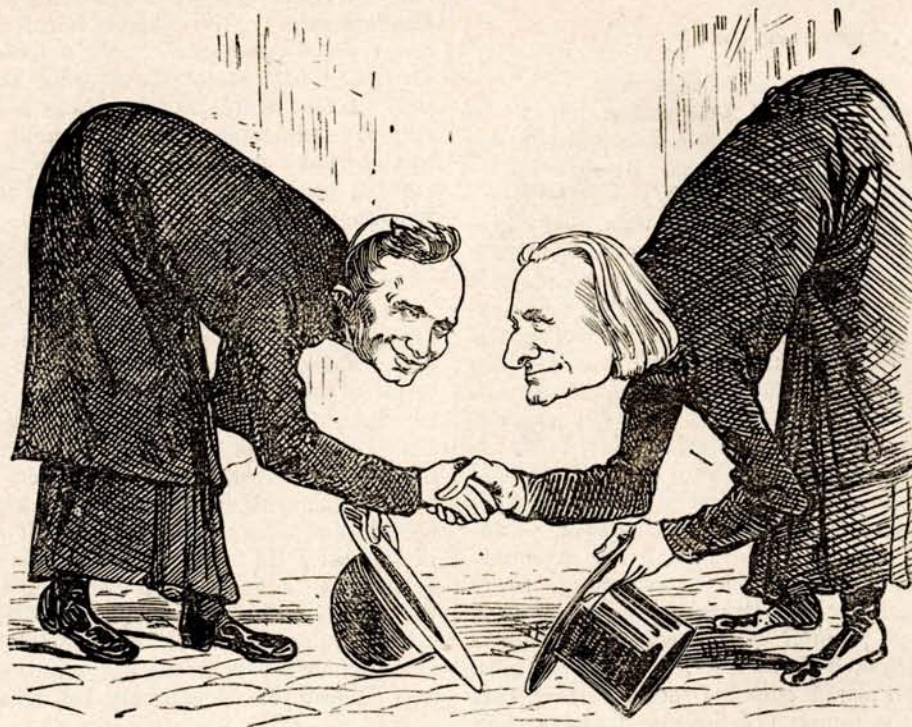
Tisza Kálmán. T. ház! Előttem szólott meztelenül mondta ki azon látszólagos ellenmondást, hogy bizalmatlanságot és kölesönt együtt szavaz meg. Én azt hiszem, hogy ez nem ellenmondás, mert a kölesön és bizalmatlanság annyira együtt jár, hogy mi és a kormány csakis kölesönös bizalmatlansággal viseltethetünk egymás iránt. Ezek után be fogja a kormány látni, hogy bizalmunkkal nem rendelkezvén, le kell lépnie, mire nézve bátor vagyok a költségvetési vita alkalmára nagyobb actiót bejelenteni. Most a karácsony közelléte miatt csak ennyivel kedveskedtünk. Boldog ünnepeket!

Az új honvédministerről.

Spitzig. Nu, mit szólsz az új krieminiszterhöl?

Seifensteiner. Nu, mit szóljam? Szende gut, alles gut!

Két eminentia.

Minden hangverseny alkalmával ily positurában láthatók, bebizonyítván, hogy mégsem a fejük az, ami legkitűnőbb rajtuk.

High Life.

Ujvilág-fájdalom.

Oh Krivici dear, ób mit kell ballánon!

Oh quelle douleur, ób milyen fájdalom!

Megönni ezt cásino és salou, . .

Ugy fáj dalom!

Oh belle Sinette, Sadette, Antoinette

Donc qui j'ai contracté une masse de dettes! . . .

Eládták a Cükörvay telkeket . . .

A: nem lehet!

De mégis ah, de mégis úgy vágyon . .

Ah, ezentul á peuzem hol hágyon

Há nem ugrál Ginim, á his májjon? . .

Mi nagy hájjon!

Bah, c'en est fait! All piteb! So geh' mer oranz!

Le jeu est fait — leb wöl, du schönes Haus!

Dá, Ketti, Jetty, pá du kleine Maus!

Aus is, aus!

MONOCLES.